



Paminklas Dionizui Poškai Baublių muziejaus teritorijoje. Skulptorius Vaclovas Krutinis, 1990 metai

BIJOTAI

PARENGĖ DANUTĖ MUKIENĖ

Danutės Mukienės ir Loretos Sungailienės nuotraukos
Dešinėje – Bijotų herbas. Dailininkas Rolandas Rimkūnas



Važiuojant iš Vilniaus, kelionę po Šilalės rajoną bene patogiau pradėti Bijotuose. Tai to paties pavadinimo Šilalės rajono seniūnijos centras, susiformavęs prie Ančios intako Pelos, automagistralės Vilnius–Klaipėda. Bijotai nuo Skaudvilės į šiaurę yra nutolę apie 7 kilometrus. Pačiame gyvenvietės centre – šimtamečiais medžiais apaugusi kalvelė. Čia – vieno buvusio Bijotų-Barzdžių dvaro, kuris yra priklausęs Dionizui Poškai ir jo tėvui, centro vieta (antroji – ten, kur stovi iki mūsų dienų išlikę D. Poškos įrengti baubliai). Dvaro pastatų miestelio centre seniai nelikę, tačiau senojoje sodybos vietoje vis dar jaučiasi, kad čia būta didelio žmonių gyvenimo.

Bijotų seniūnijai priklauso apie 7 tūkst. ha teritorija. Joje – apie 1 200 gyventojų, 29 kaimai – Antininkai, Bardžiai, Bijotai, Cipkiškiai, Dauba, Gedeikiai, Girdiškė, Kalniškiai, Kazokai, Klabai, Košiai I, Košiai II, Kumečiai, Maldūnai, Mankiškė, Padvariai, Pagirdiškė, Palaima, Palyženis, Parkarčemis, Pavėriai, Pilsūdai, Pliupiai, Poškakaimis, Simėnai, Šimkaičiai, Šlapeikiai, Tūjainiai, Vaidatoniai.

Bijotų dvaras, kuris ir Bardžių vardu būdavo vadinamas, istoriniuose šaltiniuose minimas nuo XVI amžiaus. Ilgą laiką jis priklausė Poškų-Paškevičių giminei. 1558 m. Barzdžių dvaras, tuo metu Barzdžių-Mikniškių dvaru vadintas, padalintas į dvi dalis – Beatai Paškevičienei ir jos seseriai (tai pirmosios žinios apie Bijotus, randamos išlikusiuose rašytiniuose šaltiniuose).

1790–1830 m. Bijotų dvare gyveno rašytojas, XIX a. pradžios liuanistinio sąjūdžio dalyvis, vienas žymiausių ano meto kultūros veikėjų ir pirmojo kraštotyros muziejaus Lietuvoje įkūrėjas Dionizas Poška (tikroji pavardė – Paškevičius). Jis buvo nupirkęs dvaro centrą ir nemažai aplinkinių žemių. Po kurio laiko dalį dvarų D. Poška perleido savo tėvui. Pašlijus santykiams tarp tėvo ir sūnaus, buvo suformuoti du dvarai – Bardžių, kuriuos valdė D. Poška, ir Bijotų, kur šeimininkavo D. Poškos tėvas ir jo netikras sūnus Norbertas Paškevičius.

1812 m. D. Poška įrengė pirmąjį Lietuvos kraštotyros muziejų, kuris ir šandien labiausiai lankoma vieta šiame krašte. Muziejus buvo pradėtas formuoti į dvaro sodybą atitempto seniau apylinkėse augusio ir Baublių vadinto šimtamečio džiūstančio ažuolo kamiene.

Portalo „Lietuvos muziejai“ (www.muziejai.lt) puslapyje, skirtame Dionizo Poškos baubliams, rašoma, kad seniau „žmonės ažuolą Baublių vadindavo dėl to, kad vėjas jo giliose drevėse baubte baubdavo. Pats rašytojas Baublio vardą siejo su senovės lietuvių medaus dievačiu Bubilu.“



Mažieji baubliukai Bijotų dvaro sodybos-Baublių teritorijoje

Iš pradžių tai buvo paties D. Poškos darbai, poilsiui pritaikytas kambarelis, kur jis laikė savo biblioteką. Joje būta apie 200 knygų. Čia D. Poška saugojo ir savo surinktą archeologinę, etnografinę bei istorinę medžiagą, senovės dievų atvaizdus, turėtus žymių žmonių portretus. 1824 m. jis įrėngė dar ir mažesnę baublį, o didžiajame įkūrė muziejų. Tais laikais D. Poškos muziejus, jame saugoti eksponatai bei irrašai kėlė daugelio lietuvių patriotines nuotaikas, skatino juos domėtis Lietuvos istorija, kultūra, tyrinėti ją. Vėliau D. Poškos surinkti, saugoti eksponatai jo paties valia (testamentu) pasklido po Lietuvą. Didžioji vertybių dalis žuvo per Pirmąjį pasaulinį karą.

Tautinio atgimimo metais Baublius dažnai lankydavo ekskursijų dalyviai, tautinio atgimimo veikėjai, prie Baublių būdavo rengiamos dainų šventės, chorų pasirodymai, gegužinės.

Keletas kitų svarbesnių datų ir faktų iš Baublių muziejaus istorijos: XIX a. pab. – XX a. pr. D. Poškos baubliams buvo pakeistas šiaudinis stogas, jie apkalti lentelėmis, padėti cementiniai pamatai. 1930 m. visuomenės iniciatyva baubliai buvo apdengti mediniais gaubtais ir suveržti metaliniais lankais. 1945 m. įkurtas valsčių D. Poškos baublių muziejus. 1956 m. baubliai pirmą kartą buvo konservuojami. 1963 m. Baublių muziejus tapo Šiaulių „Aušros“ muziejaus filialu. 1969 m. baublių kompleksas paskelbtas respublikinės reikšmės istorijos paminklu. 1971 m. baubliai uždengti stikliniais gaubtais. 1998 m. sutvirtinti baublių pamatai, įrengta lietaus vandens nutekėjimo sistema. 2008 m. Baublių muziejus tapo Šilalės Vlado Statkevičiaus muziejaus filialu ir juo iki šiol yra.

Atvykus į muziejaus teritoriją šią vasarą, pirmiausia dėmesį patraukė informacinė lenta, kurioje nurodyta, kad vyksta iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojami Bijotų dvaro sodybos-Baublių komplekso pritaikymo turizmui I etapo darbai. Dėl šios priežasties muziejus nuo 2009 m. spalio 23 d. iki 2011 m. spalio mėnesio uždarytas. Vis dėlto patekti į muziejaus teritoriją mums pavyko, tad galėjome pamatyti, kiek tie darbai pasistūmėję į priekį ir kas čia daroma. Akivaizdu, kad buvusios dvaro sodybos ir



Bijotų miestelio centro pastatai

muziejaus teritorijoje daug kas iš esmės keičiasi. Tai, kad valomas pro šalį einantis kanalas, kad atnaujinamas muziejaus teritorijoje buvęs gyvenamas pastatas, pastaraisiais metais buvęs ir kitoms reikmėms naudojamas, kelia džiaugsmą. Sunerimome tik prisitartinę prie iki šiol po stiklo gaubtais buvusių didžiųjų baublių. Dabar virš

(Nukelta į 10 p.)



Senąją dvaro sodybos vietą Bijotų miestelio centre žymi šimtamečiai medžiai



Mediniu gaubtu dengiami baubliai – po stikliniu gaubtu. 2010 m. vasarą

(Atkelta iš 9 p.)

jų iš plokščių padaryti keisti mediniai gaubtai. Šeštadienis, karšta, žmonių, net ir vietinių, – nė kvapo, tad nebuvo kaip išgainioti dėl jų kilusio nerimo. Sugrįžę sužinojome, kad baublius rengiamasi restauruoti, todėl jie uždengti laikiniais mediniais gaubtais. Jie čia saugos restauruojamus baublius laikotarpiu, kai bus nuimti stikliniai gaubtai, sutvirtės naujai supiltas ir sutvirtintas šlaitas bei pamatai, padaryti naujesiems gaubtams.

Turistų dėmesio nuolat susilaukia ir kaime esantis N. Paškevičiaus dvaro parkas, Bijotų ažuolas, kuris kaip gamtos paminklas saugomas valstybės, Bardžių vandens malūnas.

Atsisveikinant su Bijotais, verta trumpai dar prisiminti šio kaimo svarbiausias istorijas, vykusias jau po D. Poškos, faktus:

1847 m. Barzdžių ir Bijotų dvarus nusipirko Volmeriai. XX a. pradžioje Lietuvoje vykstant Žemės reformai, Bijotų dvaro žemės buvo išdalintos valstiečiams. Buvusio dvaro valdose tuo laiku susiformavo keletas kaimų.

1919 m. įkurta Bijotų pradžios mokykla. 1935 m. iškilo naujas Bijotų pradinės mokyklos pastatas. Tais pačiais metais mokyklai suteiktas D. Poškos vardas. 1949 m. duris atvėrė Bijotų septynmetė mokykla, kuri vėlesniais metais reorganizuota į aštuonmetę, devynmetę, pagrindinę mokyklą. Sovietmečiu Bijotai buvo D. Poškos kolūkio centrinė gyvenvietė ir to paties pavadinimo apylinkės



Baubliai parengti restauruoti – uždengti laikiniais mediniais gaubtais, kurie čia stovės kol bus nuimti stikliniai, sutvirtės naujai supiltas ir sutvirtintas šlaitas bei pamatai naujiems gaubtams



Bijotų dvaro sodybos-Baublių teritorijoje 2010 m. vasarą vyko komplekso pritaikymo turizmui I etapo darbai

centras. 1995 m. jie tapo Bijotų seniūnijos centru. 1923 m. čia buvo 62 gyventojai, 1959 m. – 39, 1970 m. – 90, 1979 m. – 108, 1984 m. – 148, 1989 m. – 205, 2001 m. – 258. Gyvenvietėje veikia Bijotų Dionizo Poškos pagrindinė mokykla, biblioteka. 2010 m. birželio 3 d. Lietuvos Respublikos Prezidentės dekretu patvirtintas Bijotų herbas. Herbo etaloną sukūrė dailininkas Rolandas Rimkūnas.



Iš kairės: paminklas Dionizui Poškai ir paminklas Vytautui Didžiajam Bijotų dvaro sodybos teritorijoje, kur veikia Baublių muziejus